

ישראל נתן השל

בענין דו"ד בין קהל מנשובה עם יחידים מקהלתם אורות פריעת מס על נכסי חוץ בשנת ה' תצ"ב (חמשך ג)

בנוסף לתשובת רבה של ק"ק אה"ו הגאון רבי יחזקאל קצינאלנפויגן ותשובת הדיין הגאון רבי נתן היילפרן זצ"ל שפרסמנו בגליון הקודם (גליון ע), באו בכתובים אף יתר הדיינים שכיחנו בק"ק אה"ו ואף רבנים שעברו באה"ו וביקרו בה נתבקשו להביע דעתם בנושא ע"י הגאון כמוהר"ר משה חאגיז וזה"ה שכאמור לעיל נכנס לעובי הקורה בפרשה זו.

במסמכים שלפנינו מתווכרים ארבע דיינים של קהילת אה"ו שהביעו דעתם בנושא והם: הגאונים, הדיין רבי נתן היילפרן¹, הדיין רבי אפרים העקשיר², הדיין רבי בענדיט ר' מנש³, הדיין רבי אורי פייבלמאן⁴, זצ"ל. זאת מחוץ לרב אביד בעל "כנסת יחזקאל"⁵ והגאון מהר"ם חאגיז⁶ שדר בפרק זמן זה באה"ו.

כן באו בכתובים שני רבנים שביקרו באה"ו והם הגאון רבי מרדכי לייפניק⁷ זצ"ל אביד דק"ק טעמשוואר שבהונגריה והגאון רבי יצחק מפרעמסלא⁸ זצ"ל שבגאליציה, כדלהלן. חלקם של כת"י הרבנים לדעיל מתפרסמים בזה לראשונה, חלקם נדפסו בקובץ "כרם שלמה" דחסידי באבוב, וישנם שלא נמצאים באוסף דידן.

הרבנים והדיינים לדעיל נוטים בתשובתם בתוקף בעד ממוני ופרנסי הקהילה שבמנשובה ונגד הד' אנשים יחידים שרצו לערער על תקנות המסים ולפרוש מן הציבור, זאת לאחר שקראו ושנו את דעת שני הצדדים ואף הגיע לידם דברי מקצת הרבנים שנטו לצד היחידים ולאחר עיון רב פסקו לטובת הקהילה ופרנסיה.

1 תשובתו ותולדותיו בקובץ בא"י גליון ע'.

2 הדיין הגאון רבי אפרים העקשיר זצ"ל היה בנו של הרבני מו"ה שמואל זנוויל בן בנו של הפרנס רבי מאיר העקשיר ממיסדי קהל אלטונא, בצעירותו למד בפראנקפורט ואח"כ למד בגלונא כישיבתו הרמה של הראב"ד רבי יהודה ליב קרא זצ"ל, וכשהגיע לפרקו נשא לאשה את בת רבו הנ"ל. בשנת תס"ט נתמנה לדיין ומורה הוראה בק"ק אה"ו. היה תופס ישיבה עם חלמיים רבים, לאחר פטירת בעל כנסת יחזקאל עד לבחירת הגר"י אייבשיץ לאב"ד במקומו, היה ממלא מקום הרב אביד בהמבורג נפטר כ"ו ניסן תקי"ט, ומנו"כ באלטונא, נדפס ממנו, "לויית חן" ח"א (אלטונא תצ"ג). "לויית חן" ח"ב, (אלטונא תק"ג). "אדני-פו" (אלטונא תק"ג). "דברי חכמים חידושים" (אלטונא תק"ג) ועוד חיבר ט' "עניקים לגרגרת", "עוללות אפרים". בנו היה ר' מרדכי העקשיר חיבר כמה ספרים ומחשבוני ק"ק אה"ו. תשובתו של הדיין רבי אפרים העקשיר זצ"ל נדפסה בק"י "כרם שלמה" גליון ק"מ.

3 הדיין הגאון רבי בענדיט ר' מנש זצ"ל היה מהדיינים דק"ק אלטונא עוד לפני בוא הרב אביד בעל כנסת יחזקאל לאה"ו. בפנקס התקנות נמצאת חתימתו משנת תפ"ח. בין פטירת הכנס"י עד לכיאת הגר"י אייבשיץ לאה"ו מילא מקומו כראש בית דין בק"ק אלטונא. כיהן בדיינות באה"ו למעלה מארבעים שנה. הגריעב"ץ מבאיא בספרו "מגלת ספר". בן היה מוהל מומחה. נ' ער"ח אייר תקי"ב נטמן בצד שמאלו של בעל כנס"י, בתכריך הכתבים דלפנינו (ראה להלן) מוכא שגם הוא הביע דעתו בנושא זה. אך תשובתו אינה נמצאת באוסף זה וכן לא נדפסה ממקור אחר.

4 הדיין הגאון רבי אורי פייבלמאן זצ"ל נולד לאביו רבי דוד, נשא את בת הפרנס הרבני ר' ראובן ווארבורג, משפחת ווארבורג היתה ממיסדי קהל אלטונא, בשנת תפ"א כבר מוזכר בתואר דין בפנקסי הקהילה, גם היה מוהל מומחה. נ' י"ט תמוז תצ"ה ומנו"כ באלטונא. תשובתו בנושא דידן נדפסה בק"י "כרם שלמה", גליון קנ"ב.

5 בא' הגליונות הבאים בס"ד נדפס מתשובותיו ותולדותיו.

6 פרטים עליו בעטים, מוזכר "בחימי טרגסלבוניה" בערכו. תשובתו נדפסה בק"י "כרם שלמה", גליון קנ"ב.

7 ראה עליו להלן בגוף המאמר.